

Om inhabilitet for folkevalgte

Det er to lover som regulerer spørsmål om habilitet for folkevalgte, **forvaltningsloven og kommuneloven**. De generelle bestemmelser framgår av forvaltningsloven, de spesielle av kommuneloven.

1. Inhabilitet betyr "ugild", dvs. at det foreligger omstendigheter som er egnet til å svekke tilliten til den folkevalgtes upartiskhet, i den enkelte sak.

2. Reglene i forvaltningsloven gjelder både for politikere og ansatte. De innebærer at den som er inhabil hverken skal delta ved tilretteleggelse for eller ved avgjørelse av en forvaltningssak.

3. Automatisk inhabil etter § 6 1. ledd er en folkevalgt når:

- når han selv er part i saken
- når han er slekt (eller svogerskap) med en part i opp- eller nedstigende linje eller i sidelinje så nær som søsken
- når han er eller har vært gift med eller forlovet eller fosterforeldre for en part
- når han er verge eller fullmektig for en part
- når han leder eller er medlem av styre eller bedriftsforsamling for et selskap som er part og som ikke eies helt ut av stat eller kommune (*), eller en forening, sparebank eller stiftelse

(*) "og som ikke eies helt ut av stat eller kommune" utgår med virkning fra 1. november 2011, jfr. Lov av 19. juni 2009 nr. 90.

4. Den generelle regel, som framgår av forvaltningsloven § 6 2. ledd sier at en folkevalgt er inhabil når det foreligger "særegne forhold" som er "egnet til å svekke tilliten til" vedkommendes upartiskhet. Det er altså svekkelse av tilliten som er avgjørende for om inhabilitet foreligger etter denne bestemmelsen. Dette er et spørsmål som ofte er vanskelig å avgjøre, derfor har lovgiver i lovens § 6 1. ledd satt opp en del tilfeller hvor inhabilitet fastslås automatisk.

5. Inhabilitet etter kommuneloven omhandler det forhold at en politiker samtidig har et ansettelsesforhold til kommunen. I de tilfeller sier loven følgende:

- Kommunalt ansatt som i denne egenskap har medvirket ved tilretteleggelsen av grunnlaget for en avgjørelse, eller ved tidligere avgjørelse i samme sak, skal alltid anses som inhabile når saken behandles i folkevalgt organ. Dette gjelder ikke ved behandling av årsbudsjett, økonomiplan og kommuneplan.
- Ved behandling av klager etter forvaltningsloven § 28 er ansatte eller folkevalgte som var med på å treffe det påklagede vedtak, eller som medvirket ved tilretteleggelsen av grunnlaget for dette, inhabile ved klageinstansens behandling av saken.

6. Avgjørelse om inhabilitet foreligger eller ikke tas av det kollegiale organ som vedkommende er medlem av, uten at vedkommende deltar. En folkevalgt skal si fra i god tid om forhold som kan gjøre henne inhabil.